

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЩЕРИЦЯ СВІТЛАНА ІВАНІВНА

УДК 343.1

ЧИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНУ

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2013

Дисертацію є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Удалова Лариса Давидівна,
Національна академія внутрішніх справ,
начальник кафедри кримінального процесу

Офіційні опоненти:
доктор юридичних наук, професор
Капліна Оксана Володимирівна,
Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»,
завідувач кафедри кримінального процесу

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Погорецький Микола Анатолійович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри правосуддя

Захист відбудеться «*4*» *лютого* 2013 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий «*2*» *вересня* 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д.О. Савицький

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основою законності діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду є кримінальне процесуальне законодавство України, яке згідно з ч. 2 ст. 1 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК та інших законів України.

Той факт, що здійснення кримінального судочинства регулюється лише законами, а не відомчими нормативними актами, свідчить про особливе значення, що надається принципу законності в цій сфері державної діяльності, й обумовлений тим, що в кримінальному судочинстві діями та рішеннями державних органів і посадових осіб можуть бути обмежені конституційні права та свободи людини і громадянина. Очевидно, що підстави та межі такого обмеження можуть регулюватися лише законом.

Усі нормативні акти мають певні часові, територіальні (просторові) межі свого існування і дії, а також поширюються на певне коло суб'єктів. Не є винятком і кримінальний процесуальний закон.

Сьогодні Україна все ще перебуває в умовах реформування кримінальної юстиції, дії нового КПК України. Безперечно, що оновлене законодавство має відповідати основним принципам правової держави та громадянського суспільства, бути спрямованим на утвердження та забезпечення прав і свобод людини.

Як відомо, кримінальний процес ґрунтується на системі таких принципів як законність, змагальність, рівність громадян перед законом і судом та ін. Однак безпосередня реалізація вказаних принципів можлива через належне функціонування відповідних правових інститутів. Одним з них виступає інститут імунітетів, головним призначенням якого є встановлення додаткових гарантій охорони та захисту прав і законних інтересів окремих категорій осіб.

Сьогодні різними видами виключних прав (імунітетами) користується значна частина українських та іноземних громадян. Існує певне коло правових норм різних галузей права, які впливають на процес досудового та судового кримінального провадження відносно окремих категорій громадян. Чинний КПК України не містить будь-якого системного викладення таких особливостей, що, безперечно, створює практичні труднощі під час вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності осіб з особливим правовим статусом.

Принцип рівності громадян перед законом і судом, як і правові імунітети та привілеї, недоторканність неодноразово ставали предметом наукового дослідження, однак донині не досягнуто єдності поглядів щодо змісту, форм і соціального призначення таких виключень з вказаного конституційного принципу.

Проблема дії кримінального процесуального закону в часі має низку аспектів: набрання законом чинності та його вступ у дію; зворотна дія